ASKER-POLİS DEVLETİNDEN POLİS-ASKER DEVLETİNE

AKP, "eski düzen" güçlerini, her şeye nüfuz eden çözündürücü bir sıvı misali çözmeye ve ardından istediği kalıba dökerek yeniden şekillendirmeye devam ediyor. Adeta kendi suretinde bir dünya yaratıyor. Hegemonyanın el değiştirmesi böyle bir şey olsa gerek…
Son örnek TSK'nın politik anlamdaki çöküşü oldu. TSK, uzun yıllar boyunca burjuva cumhuriyetinin kurucu unsuru olarak, her tür toplumsal gericiliği, hem de "ilericilik" adı altında denetleyerek sürdürdüğü bir çeşit "Bonapartist" karakterli hegemonyayı inanılmaz bir hızla kaybetmiş görünüyor. Anlaşılan zaman, zemin ve dengeler çoktan değişmiş! Ancak "Emir demiri keser!" prensibinin her türlü tarihsel ve toplumsal yasanın üzerinde yer aldığına inanan paşalarımızın, bu değişimi ve muhtemel sonuçlarını kavrayamadıkları anlaşılıyor. Nispeten yakın bir zamana kadar, hızını alamayıp bazen parti bildirgesi tadındaki "entelektüel" metin ve konuşmalarla büyük sermayeye, kapitalizme ve küreselleşmeye bile ayar vermeye kalkan paşalarımızın aşırı özgüvenleri ve dokunulmazlıklarına duydukları o sarsılmaz inanç belli ki epeyce tedbirsiz davranmalarına, açık vermelerine yol açmış!

Ulusun Yüce Hakemi!

"Atatürkçü" de olsa hiçbir rejim boşlukta (mesela gökyüzünde!) duramaz. Her rejim bir takım toplumsal güçlere dayanmak zorundadır. Ancak içlerinde "Bonapartizm"in çeşitli türlerinin de yer aldığı "ara rejimler" (Bu "ara" bazı örneklerde çok uzun sürer!) sadece bazı "toplumsal güçlere" değil, aynı zamanda, bir takım "toplumsal güçsüzlüklere" dayanır. Temel toplumsal sınıflar arasındaki nispi denge, içsavaş tehlikesi, karşılıklı etkisizlik veya bu güçlerin karşılıklı sosyal ve siyasal güçsüzlükleri nedeniyle "iktidar ekseni" politik anlamda sınıfların üzerine çıkar. Kendini ulusun üstüne çıkararak "ulusun uzlaştırıcı hakemi", bir "üst uzlaştırıcı" görünümü kazanan bu hükümet biçimi, yukarıda belirttiğimiz üzere "havada asılı" değildir. Aksine ordu, polis ve bürokrasi gibi epeyce güçlü bir eksene oturur. Bu, Troçki"nin deyişiyle "Ulusun hakemi rolündeki bir kılıç hükümetidir." Gerçek yetkilerinden vazgeçmiş ve her an dağıtılabileceğinin farkında olan güçsüz bir parlamentonun sözde onayına dayanan bu "kılıç" hükümetlerinin bağımsız bir programı yoktur. Tarihsel-toplumsal şartların elverdiği oranda değişen politik özerkliklerine karşılık, nihayetinde bu tür rejimler toplumsal olarak sömürücü sınıfları temsil ederler. Memleketten örneklerle gidecek olursak, 1923'te temel toplumsal sınıfların henüz epeyce cılız olduğu bir dönemde Cumhuriyet'i kuran, kapitalizmin gelişmesinin önündeki engelleri temizlemeyi hedefleyen ve bütün bunları halkı işin içine sokmadan yapmayı başaran "tepeden devrimci" modellerde de (Erken dönem Kemalizmi); 12 Mart 1971'de olduğu gibi, temel toplumsal sınıfların epeyce geliştiği bir dönemde, parlamentonun başaramadığı bir işi; yani burjuva mülkiyetine ve düzene tehdit oluşturmaya başlayan sınıf mücadelesini, hatta bir "içsavaşı" engelleme iddiası ile ortaya çıkan aleni karşı devrimci modellerde de (geç dönem Kemalizmi) bu gerçek değişmez. Sözü edilen "geçişsel" rejimler, her biçimiyle, kapitalistlerin hizmetindeki asker-polis rejimleridir. Bu nedenle "Bugünün Bonapartizmi" yine Troçki'nin deyişiyle, "Bürokrasinin zirvelerini, polisi, subaylar zümresini ve basını esinleyen ve ayartan finans kapitalin hükümetinden başka bir şey olamaz."

"Her Canlı Bir Gün…!"

Nasıl, Atatürkçü de olsa hiçbir rejim boşlukta duramazsa, yine Atatürkçü de olsa hiçbir rejim sonsuza kadar ayakta kalamaz! Her rejim tarihsel ve toplumsal işlevini tamamladıktan sonra bir biçimde sona erer. Ancak bu öyle otomatik bir ilişki değildir. Yani toplumsal temelleri giderek zayıflayıp üzerinde yükseldiği güçler (veya güçsüzlükler) dengesi değişse de rejimler çeşitli nedenlerle varlıklarını uzunca bir dönem sürdürebilirler. Kemalist rejim de çeşitli iniş ve çıkışları ve de "erken" ve "geç" halleriyle uzun sürmüş "geçiş" rejimlerinden biridir. Ömrünün uzunluğu sadece karşıt güçlerde yarattığı uzun süreli "korku ve yenilgi psikolojisi" ile

açıklanamaz. Bütün liberal nankörlüklere rağmen, Kemalist rejimin bütün ömrünü burjuvaziye, mali sermayeye hizmetle tükettiğini kabul etmek zorundayız. Kemalizm, çeşitli devirlerini simgeleyen ve zaman zaman çatışmaya giren farklı kanatlarının iddiaları bir yana, her dönem "özerk" politik gücünü burjuvaziyi tehlikelerden korumak ve onun toplumsal hâkimiyetini savunmak için kullanmıştır. (En şahane örneği 12 Eylül darbesidir.) Başka bir deyişle, burjuvazi, toplumsal mülkiyetini koruyabilmek için politik mülkiyetinin, asker-polis-bürokrasi eksenine dayanan Kemalist rejim tarafından kullanılmasını kabul etmek zorunda kalmıştır; çünkü Kemalizm, burjuvazi için tarihsel olarak zorunlu bir ihtiyaçtı…

Dert Eski Dert!

Bu zorunluluk nedeniyle büyük burjuvaziyle Kemalizmin ilişkisi daha çok bir "aşk-nefret" ilişkisine benzer; yani yakın, ancak huzursuz ve dengesiz bir ilişkidir. Çok uzun bir dönem "kurucu unsurlarından" birinin, hatta en önemlisinin devlet bürokrasisi olduğunu ve ancak onun desteği sayesinde ayakta kalabileceğini bilen burjuvazi "siyasi mülkiyet" devrini yine de kolaylıkla kabullenmiş değildir. Bu konuda Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Serbest Fırka gibi ilk dönem örneklerini; DP ve ardında AP gibi orta dönem örneklerini; ardından da ANAP ve AKP gibi son dönem örneklerini sayabiliriz. Yani burjuvazinin, tepesindeki siyasi vesayete karşı mücadelesi, ne günümüzün "İslamcı sermayesi" ile ne de AKP ile sınırlandırılabilir. DP'nin TSK ve bürokrasi ile olan kötü ilişkisi 27 Mayıs darbesinin başlıca nedenlerinden biridir. Demirel ise 60'lı yıllarda kendisine askerin siyasetteki rolü konusunda sorulan bir soruya "Gözlerimin içine bakın, ne demek istediğimi anlarsınız!" şeklinde verdiği edebi cevapla ünlüdür! Üstelik de iki kez darbe yoluyla iktidardan olmuştur. Özal'ın askerlerle ilişkisi ise cümlenin mâlumudur. Ancak, gecikmiş bir burjuva devriminin gerici burjuvazisinin "delikanlılığı" her zaman kendi imkân, ilişki ve korkuları ile sınırlı olmuştur. Zamanla yükselen ve çoğu zaman abartılı bir biçimde yaşadığı işçi sınıfı ve komünizm korkusunun yanı sıra, ekonomik ve politik olarak devlete muhtaçlık, dolayısıyla da Kemalizme biat duygusundan (Ki bu duygu her zaman gerçek ihtiyaç ve olgulara dayanır.) kurtulamayan burjuvazi, partilerin ve politikacıların geçici, devletin ve sınıf çıkarlarının kalıcı olduğu bilgisi ve proleter olmayan her hükümetin kendisine hizmet etmek zorunda olduğu tarihsel bilinciyle politik anlamdaki "alım-satım" faaliyetlerine devam etmiştir.

Mesnetsiz Özgüven veya Kendi Ayağına Kurşun!

Tabii, zamanla her şey değişir. Elbette herkes için! TSK ve asıl gücünü oluşturduğu geleneksel devlet bürokrasisi şimdi, uzun zaman farkına varmadan, hatta giderek artan bir özgüven, ideolojik-politik üretkenlik ve saldırganlıkla (Türk-İslam Sentezi, Atatürk Düşünce Sistemi, psikolojik harp faaliyetleri, andıçlar, muhtıralar, 367 kararları vs.) yaşadığı politik çöküş sürecinin giderek bir telaşa, ardından da paniğe dönüşerek kısa bir süre öncesine kadar ummadığı bir noktaya evrildiğini görüyor. Kemalist rejimin, bilinen "klasik" biçimiyle, toplumsal ve siyasal varlık nedeni, yani işlevi sona ermiştir.

Temel toplumsal sınıfların politik güçsüzlüğüne dayalı bir güçler dengesi üzerine oturan Kemalist "vesayet" düzeni, 12 Eylül darbesiyle temellerini attığı serbest piyasacı dönüşümün kurbanı olmuştur! TSK, burjuvazinin ihtiyaçları doğrultusunda kendi elleriyle yolunu açtığı dinci ve milliyetçi (Türk-İslam Sentezci) gericiliğin her yanı sardığı otuz yıllık bir moleküler değişimin ardından karşı karşıya kaldığı ilk gerçek güç denemesinde politik, hatta kadrosal anlamda adeta dağılmıştır. Ancak bu değişimi tek başına AKP'nin ideolojik-politik gücüne yormamak gerekir. Bu güç, nihayetinde siyasi anlamda AKP'de vücut bulsa da esas olarak neoliberal dönemde emperyalizmin ve sermayenin değişen ihtiyaçlarının da bir yansımasıdır. Emperyalizm ve yerli büyük sermayenin desteğini alamayan TSK'nın, bir NATO ordusu olarak, en azından emir kumanda zinciri içinde bir şey yapamayacağı açığa çıkmıştır.

Buraları Hep Bizim!

Burjuvazi bir bütün olarak, en azından son yirmi yıldır, işçi sınıfından kaynaklanan, kapitalist özel mülkiyete yönelik bir saldırı korkusundan kurtulmuş durumdadır. Burjuvazinin özgüvenini artıran bir diğer önemli husus ise, uluslararası sermaye ile bütünleşerek, kendini eskisine oranla daha güçlü, elini kolunu daha serbest hissetmesidir. Bu durumda sadece zaten baştan beri sahip olduğu toplumsal iktidar ile yetinmeyerek, siyasal iktidarın doğrudan kullanımını da talep etmektedir. TÜSİAD'ın yıllardır yayınlayıp durduğu "Demokrasi Raporları"na ve "demokratik anayasa" taleplerine bakıldığında, TSK'nın politik olarak geri plana çekilmesi ve "sivilleşme" taleplerinin sadece "İslamcı burjuvaziyi" değil, bütün burjuvaziyi ilgilendirdiği anlaşılabilir. Büyük burjuvazi, bütün iç çelişkilerine ve fraksiyon çatışmalarına rağmen, gerçekte bir bütün olarak "politik mülkiyet" açısından da denetimleri altında bir TSK ve bürokrasi ve de görev sınırları içinde ve "maaşı kadar" konuşan paşalar ve bürokratlar istemektedir. Bütün bu sınırlamalar elbette TSK'nın ve bürokrasinin sonu değildir; onları büyük sermayenin daha da büyümesi, gerektiğinde çatlak seslerin susturulması ve bir kriz durumunda burjuva düzeninin korunup kollanması adına içeride ve dışarıda daha nice görevler beklemektedir; ancak elbette bundan böyle politik olarak denetim altında bulunmaları şartıyla!

Ya Sonra..?

Asker gidince demokrasi gelir mi? Her ne kadar artık o sonuna kadar açık kimi liberal ağızlardan ve hükümet sözcülerinden " demokratikleşme"den başka bir söz duymuyor olsak da askerin gidişiyle demokrasinin gelişi arasında otomatik bir bağ kuramayız. AKP iktidarının bugüne kadar generallere karşı "demokrasi" mücadelesi verdiğine ilişkin bir kanıt da yoktur.

AKP'nin TSK'ya siyasetten el çektirme çabasının hedefi "demokrasi" falan değil, politik planda ordunun antidemokratik gücünü azaltarak kendi antidemokratik gücünü artırmaktır. AKP'nin bu alandaki hedefi, geri çekilen TSK'nın hükümetin denetiminde polisleşmesidir. Başbakan ve adamları, artık gerçekleşmeye başladığını düşündükleri bu rüyayı, kendi taraftar ortamlarında, muhtemelen "Ordunun milletin değerlerine boyun eğmesi, hatta milletin ordusu olması", gerçekten "Peygamber Ocağı"na dönüşmesi biçiminde tefsir etmektedirler. Bunun gerçek anlamı ise, onların sembolik anlamda da olsa "Yeni Osmanlı" hayal ve heves dünyalarında ordunun bir "kapıkulu ocağı"na dönüştürülmesidir. (Osmanlıya da bu yakışır!)

Şaka bir yana, bugün devlet ve toplum alanlarında yaşananlar, halkın gerçek katılımıyla veya bunun yollarını açarak yaşanan bir demokratik altüst oluş değil, devletin bütün kurumlarının, ideolojik aygıtlarının, yargı ve baskı mekanizmalarının el değiştirmesidir. AKP'nin kendisi ve temsil ettiği toplumsal güçler açısından gerekli olandan fazla bir demokrasiye ihtiyacı yoktur. Böyle bir şey olsaydı, bu her şeyden önce iktidar partisinin neoliberal hedeflerine, sınıfsal konumuna ve devamcısı olduğu tarihi geleneğe ters düşerdi.

Bir Demokrasi Kalesi Olarak Tahkikat Komisyonu Örneği!

Türkiye sağı hiçbir döneminde "demokrasi mücadelesi" geleneğinin temsilcisi olmamıştır. Liberallerin "darbe mağdurları" edebiyatına bakmayın. "Demokrasi şehidi" Adnan Menderes ve onun Demokrat Parti iktidarı "halkın yönetimi" anlamındaki demokrasi konusunda bu ülkenin yaşadığı en büyük hayal kırıklıklarından biridir. DP iktidara gelir gelmez, işçi ve emekçilere ve toplumun gerçek muhalif güçlerine karşı geçmişteki tek parti iktidarından farksız bir baskı politikasını yürürlüğe koymuştur. Bu baskı sadece muhalif işçi önderleri ve sosyalistlerle de sınırlı kalmayıp giderek burjuva muhalefetini de kapsamıştır. Yassıada'da anma törenleri düzenleyen "demokratlara" ve "Genç Sivillere" bu konuda hatırlatmamız gereken en önemli örnek DP Meclis Grubu'nun 7 Nisan 1960'ta kurulmasını kararlaştırdığı ve 18 Nisan'da yasalaştırdığı 15 DP milletvekilinden oluşan Tahkikat Komisyonu, diğer adıyla "CHP ve bir kısım basını tahkikle görevli komisyon"dur. Daha tasarının görüşülerek DP

oylarıyla kabul edildiği Meclis oturumunda çıkan sert tartışmalar üzerine zabıtların yayımı yasaklandı ve muhalefet lideri İnönü'ye 12 oturum Meclis'e katılmama cezası verildi; ayrıca ceza aldıkları halde salondan çıkmayan CHP milletvekilleri de polis zoruyla Meclis'ten çıkarıldı. Komisyon, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve diğer kanunlarla savcıya, sulh hâkimine, sorgu hâkimine ve askeri adli amirlere verilen yetkilerle donatılıyordu. Ayrıca, soruşturmanın sağlıklı yürütülmesi için her türlü yayını yasaklamaya, yayının toplatılması ve tatiline ve matbaanın kapatılmasına karar verebilecek; soruşturmanın devamı boyunca gerekli her türlü tedbir ve kararı almaya yetkili olacaktı. Kanunla komisyon kararlarına muhalefet edenler bir yıldan üç yıla kadar hapisle cezalandırılacak; komisyon kararlarının icra ve infazında ihmal ve suiistimalleri görülenlere altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilecek; soruşturma sırasında yalan şahitlik edenler ve yalan yere yemin edenlere TCK'daki cezaların iki katı verilecek; Komisyon kararlarına hiçbir merci nezdinde itiraz edilemeyecekti. Komisyon, göreve başladığı gün yayımladığı bir bildiriyle, soruşturmanın selameti açısından bütün siyasi partilerin ve bunlara bağlı siyasi kuruluşların her türlü kongre ve toplantılarını ve partilerin yeni örgütler kurmasını yasakladı. Yine aynı gün yayımlanan bir başka kararla Komisyon'un görev, yetki ve faaliyetleri ile ilgili yayın yapılması ve bu konuda TBMM'de yapılacak görüşmelerin yayımı da yasaklandı…
İşte böyle! Tabii, bütün bu "demokratik" tedbirlerin, yaklaşmakta olan bir ihtilali engellemek amacıyla alındığı söylenebilir. Nihayetinde her baskı rejiminin kendine göre bir nedeni vardır! Ancak çok sayıda muhalif gazetenin yayınının durdurulması, basına yönelik sansür, birçok gazetecinin hapse atılması, sıkıyönetim ilanı ve sokağa çıkma yasakları, CHP Genel Başkanı'nın yurt gezilerini engellemeye yönelik taşlı sopalı saldırılar ve ölülerin bile kaydedildiği Vatan Cephesi gibi örnekler, DP'nin ve Menderes'in pek öyle bir "demokrasi mücadelesi" içinde olmadığını, hatta aktif bir saldırganlık eğilimi taşıdığını göstermektedir. "Hırsıza" yol göstermek amacıyla değil, "liberal demokrata" uyarı olması açısından hatırlatalım dedik!

AKP'nin Avantajı: Ne Yapsan Oluyor!
Kısacası Türkiye'nin demokrasi sorununun (Sorunsalı mı demek lazım!) sadece öyle "askeri vesayetle" falan sınırlı olmadığını; burjuva diktatörlüğünün daha derin toplumsal köklerinin olduğunu akıldan çıkarmamakta fayda var. Zaten devrimci sosyalistler olarak demokrasinin sadece şekliyle değil, şemaili ile de, yani huyu, karakteri ile ilgilenmemizin asıl nedeni de budur; karakter derken elbette sınıfsal karakterinden söz ediyorum. Sınıfsal açıdan bakıldığında Türkiye'de "başkanlık" veya başka bir yolla sağın "ebedi" iktidarını perçinlemeye çalışan AKP'nin bütün yeni anayasa iddialarına rağmen, temsil ettiği sınıfsal çıkarlar nedeniyle, kendi başına asla vazgeçmek istemeyeceği 12 Eylül kaynaklı çok sayıda yasal, anayasal ve kurumsal "kazanım" vardır. Bireysel haklardan söz edip toplumsal hakları yok etme veya kullanılamaz hale getirme taktiğine dayalı yasa ve anayasa tekniği AKP'nin başarıyla kullandığı bir yöntemdir.
AKP'nin en büyük avantajı, neresini tutsak elimizde kalan "eski düzen"dir. Bu öyle bir düzendir ki yerine ne koyulsa "reform", "demokratikleşme" hatta "devrim" diye yutturmak mümkün oluyor. (Kimi sosyalistler için bile!) Üstelik bu geçmiş, öyle bir suç dünyası (toplumsal, ekonomik, siyasi, askeri ve sportif…) yaratmıştır ki, AKP kendi "suç dünyasını" kurarken bunu "temiz toplum" ve "demokrasi" adına yapabilmektedir! İktidarın, bugüne kadarki, temel haklardan çok "göz yummaya" veya "idare etmeye" dayalı şeklî demokrasiyi (Aslında burjuva demokrasisi, politik bir şekildir!) kolaylıkla veya az biraz zorlamayla bir nevi "Tahkikat Komisyonu" rejimine dönüştürerek nüfusun önemli bir bölümünü içeri atma, sendikaları yetkisiz kılma, sosyalistleri tepeleme, yasal siyaset yapmaya çalışan Kürtlerin gırtlağına çökme vb. imkânları vardır; hem de "demokrasiyi koruma ve kollama" adına! Ancak

bu imkânlar hali hazırda nihai bir biçimde değil, ucu açık bir biçimde kullanılmaktadır; üstelik böylesi çok daha yararlı ve korkutucudur.

Polis ve Savcılık Marifetiyle Demokrasi!

AKP, Kürt meselesinde takındığı tavırla da rejim konusundaki niyetini ortaya koymaktadır. Sadece kendi kıçının sığabileceği samimiyetsiz bir "açılım" politikası izleyen iktidar, Kürt ulusal hareketini tasfiye ederek Kürt sorununun Kürtsüz çözümünde ısrar etmektedir. (Dindar) Milliyetçi AKP hükümetinin Kürt hareketinin sivil güçlerine yönelik yeni bir terör kampanyası ve Kandil'e yönelik İran destekli askeri saldırısı, gerçekleşmesi halinde epeyce ileri "demokratik" sonuçlar vermeye adaydır! Bütün "terör" faaliyetleri yok edildiğinde, askerin de artık geri plana çekilmiş olması nedeniyle, tabiatta saf halde bulunan "ileri demokrasi" kendiliğinden olmasa da, polis ve savcılık marifetiyle açığa çıkacaktır!

Mesele sadece Kürtlerle de sınırlı değil; kapitalist dünya ekonomisinin ağır bir krizle sarsıldığı dönemde, ekonominin "rekabet edebilir" durumda olması için gerekli "ileri" emek sömürüsünün, yeni (esnek) çalışma yasalarının yanı sıra ekonomik ve sosyal "zor" yoluyla sürdürülemediği bir noktada polis zoru kaçınılmaz olarak sahneye çıkacaktır. Bugüne kadar hemen her yola başvurularak engellenmeye çalışılan İşçi hareketi-Kürt hareketi birlikteliği ihtimali ise, (Bir zamanların "Zonguldak-Botan" umudu) halihazırda zayıf bir ihtimal olsa da, egemen sınıfların, her zaman uyanık olmalarını gerektiren korkulu rüyasıdır.

Türkiye'de uzun zamandır hasretle beklenen "sivilleşme ve "sivil toplum" dönemi, büyük sermayenin mutlak egemenliği altında, eli ve kulağı her yana uzanan bir "sivil polis" rejimi olarak zuhur edecektir. Ancak yine de bu kadar "sivilleşmenin bizi bozacağını unutmamak lazım. Her sınıflı toplumda olduğu gibi Türkiye'de de "tarihin sonu" gelmemiştir. Ülkemiz de bütün ülkeler gibi daha nice ekonomik ve siyasi krizlere, çıkmazlara, sınıf kavgalarına gebedir. Bu nedenle bütün o "sivillik" iddialarına rağmen sermayenin her zaman "resmiyete", yani son tahlilde "silahlı adamlara ve hapishanelere" ihtiyacı olacaktır. Elbette, tarihin tekerrür edip "uzun dönem" Bonapartizminin geri döneceğini söylemek saçma olur; ancak krizin derinleştiği ve AKP'nin de işi kıvıramadığı bir noktada emperyalizmin de, büyük sermayenin de hoş karşılayabileceği "kısa dönem" Bonapartizmlerine kapı açık olacaktır. (Burjuva diktatörlüğünün diğer türlerine girmiyorum bile!) Tabii, o zamana kadar "asker-polis devleti" yerine bir "polis-asker" devletiyle idare etmek şartıyla…